

Հաշվեհարդար հիմնարար գիտության հանդեմ՝ ԳԱԱ-ում

Այդ հանցագործության մասին բազմիցս են գրել նաև երկրի ղեկավարներին: Գիրս անդատասխան է մնացել:

Ճալի է, քանի որ կատարել բճճարկումներ եւ շրջանցել մեր մոտեցումը՝ անհնար է: Այսինքն՝ փոխանակ թողնվեք, որ անհատ քիմիկոսը ինքը հաճադներ տեսության ու փորձերի արդյունքները եւ տեսներ, որ նոր մոտեցումը իրոք բացառություններ չունի, մեր «դարոն դատավորը» սկսեց հավաքաբարել իր կողմից ընտրած «մասնագետների» բացահայտ տգետ կարծիքներ՝ մեր հողվածների ու մոտեցման դեմ: Այդդես՝ ինստիտուտում գերադասվեց կույր ու տգետ ծեսանալ, միայն թե կարելի լիներ զանգվածը չափել մետրերով, իսկ գիտելիքը՝ զբաղեցրած ղաշտոնի բոլի ուսով: Առավել զարհուրելից այն է, որ երբ այդ մասին տեղեկացրի ԳԱԱ նախագահին, նա ոչ միայն չկանխեց այդ տգիտությունը, այլեւ ղաշտոյանց վնասարարներին: Դրանից հետո սկսվեց գիտելիք ունեցողների խավարածուների մի ղաատրագձ, որում տգիտության ուժերը գերազանցեցին մե-րին: Մի ղատնաող միայն: Մենք փորձով ու գիտելիքով հաստատվող աղաջոյցներ էինք բերում, նրանք՝ տգիտության եւ ղաշտոնների սրերի նոնոցներ: Արդյունքում մեր ինստիտուտի տնօրենն ու գիտխորհրդի ակադեմիկոս նախագահը կարողացան «ոչ գիտական» համարել իմ լաբորատորիայի երկու դիսերտացիաներ, որոնց հեղի-

նակների միակ մեղքը այն է, որ կատարել են այնդիսի բացահայտումներ, որոնց գիտագործական արժանիքները համադրելի են Ն. Կոդեռնիկոսի եւ Դ. Մենդելեևի հայտնագործությունների հետ: Օրինակ, նրանցով հնարավոր է նույնիսկ իմանալ, թե գրակնություն մեջ հայտնված փորձ-նական տվյալներից որոնք են հավաստի, որոնք՝ կասկածելի կամ սխալ: Այլ երկրներում այդդիսի գիտելիքներից «ոսկի կքամե-ին», իսկ մերոնք ողջակիզել են այն երիտասարդներին, ովքեր համարձակվել են Հայաստանին դարձնել քիմիական գիտության համաշխարհային լիդեր: Ես այդ ցավից մոկուում են նաև այն ղատնաող, որ քիմիայի այն գիտելիքները, որոնցով հոխորտում են մեր ընդդիմախոսները, իմ ունեցածի համեմատ մանկաղարտեգային մակարդակի են: Հիրավի, եթե գիտելիքների ղակասը են ունեցայի, աղա նրանք ոչ թե փաստեր կկեղծեին, այլ բաց բանավե-նում (գրատախտակի մոտ) ցոյց կտային, որ սխալվողը ես եմ: Իսկ դա բացառում են, քանի որ համազգային եւ ղետական հանցանք գործողները քիմիայի տարրա-կան գիտելիքների կարտո մեր այն «ղա-տավորներն» են, ովքեր իրենց հաշիվները վաղուց են փակել գիտության հետ [եթե երբեւ այդդիսիք ունեցել են]: Թե ինչն է

երկիրը այդ մասնագիտական հաշման-դաններին այդքան շատ ու կարտոր գիտական ղաշտոններ վստահել՝ մնում է անեղծված: Ստիղված հարցս ուղղում են երկրի նախագահին, ինչդե՞ս կարելի է ՀՀ ԳԱԱ ղահել, որի նախագահը համարձակ-վի ակադեմիայի քիմիայի բաժանմունքը դարձնել գիտության դեմ տարվող ղաշա-րի մի այնդիսի դիվերսիոն կեմտրոն, որի «խորհրդատուները» բացառաղես լինեն քիմիայի տարրական գիտելիքների կարտո մասնագետներ: Այդքանից հետո մեր երկ-րի ղեկավարությունը զարմանում է, երբ երկրի «գիտության կովն ուտում է», բայց «կաթ չի տալիս»: Իսկ ինչն է տա, եթե նրանց երկրի նախագահին ու վարչաղես տին կեղծիքներ են իղում, իսկ իրենք էլ դրակից գողանում են: Ես որդես այդ գի-տելիքների որոնքեսիոնալ, հավաստում են, թե հնարավոր է այդ գիտելիքից «ոսկի քա-մել», իսկ մեր սուտիլի-որսկանական գիտե-լիքների տերերը առարկում են կեղծիքե-րով:

Իմ այս նամակի նույնատակն է նաև իմա-նալ, թե մեր երկրի նախագահը ո՞ւմ երաշ-խավորն է գիտելիք ունեցողի՞, թե՞ այն հան-ցագործ ակադեմիկոսների, ովքեր ոչ միայն չեն կանխել այդ աղետը, այլ նաև շարունա-կում են հովանավորել թերուսներին: Եվ, ամենակարտորը՝ ո՞վ ղիտի ղատասխան տա այն անմեղ գողերի համար, ովքեր մոր-թոտվել են տգիտության ձեղբերով՝ գիտա-կան մեծ հաջողությունների համար: Եղ ի՞նչ մի «բարի նույնատակով» է մեր երկրում գիտե-լիք ունեցողը ղատվում, իսկ տգիտությունը՝ հովանավորվում:

ԱԼԵՔՍԱՆԴ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի լաբորատորիայի վարիչ, քիմիական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր

Ստիղված են եղելությունը ղատմել բոլորին: Ժամանակակից քիմիան ու-նի մի տեսություն, որը հանախ աղակողմնորոշում է քիմիկոսին, բան կա-տարում ուղեցույցի դեր: ղատնաող մեկն է. այդ «տեսություն» կոչվածը ատոմների խնամակցական ուժերը գնահատում է այն-դիսի միավորներով, որը նույնն է, թե մար-դու բոյը չափեին կիլոգրամներով, իսկ բաշը՝ մետրերով: Քիմիայի այդ դարավոր բացը մեք վերացրել ենք: Առաջարկել ենք մի մոտեցում, որում ղեսկցիա տեղի ունե-նալ-չունենալու ուժերը գնահատվում են մի-այն լիցքային միավորներով, եւ քիմիայի տեսությունը դատում է անվերդ: Ավելից՝ այդդիսի գիտելիքների յուրացման եւ խն-դիրներ լուծելու համար բավական է միայն իմանալ բուսական մակարդակի քիմիա եւ դորոնցական թվաբանություն: Փաստորեն, քիմիկոսը ունակ է դատում հաշված բողե-ներում բացահայտել եւ լուծել այնդիսի խն-դիրներ, որոնք հայտնի տեսությամբ ոչ հնարավոր է բացահայտել, ոչ լուծել՝ երբեւ:

Մոտեցումն ունի միայն մի թերացում, նաև ցոյց է տալիս, որ ՀՀ ԳԱԱ ակադե-միկոսները (եւ ոչ միայն նրանք) տարիներ շարունակ զբաղվել են ոչ թե նոր եւ մր-ցունակ գիտելիքներ որոնելով, այլ՝ հայտ-նիները տիրաձավորելով: Մեր ինստիտու-տում գործող բոլոր գիտական խորհուրդե-րի նախագահը, ով նաև Հայաստանի ամենաղաշտոնագարը ակադեմիկոսն է, զգալով նոր տեսությունից իրեն սղառնա-ցող վտանգը, իսղառ վերացրեց բոլոր տե-սակի [այդ թվում՝ տարեկան հաշվետվու-թյունների] գիտական բճճարկումները, այ-սինքն՝ ստիղեց, որ մեր ինստիտուտի գի-տական արեւը (գիտխորհուրդը) լույսի փո-խարեն խավար նաողալի: Եվ դա հասկա-